

/

Dissertatio Academica,
Brevem Conspectum Oeconomicae
Fennicae usque ad tempora
Regis GUSTAVI I:mi,
Exhibens,

Quam

Conf. Ampl. Senat. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,
Publico examini modeste subjiciunt

JOHAN. NICOL. SNELLMAN,
Phil. Mag.

Et

HENRICUS VÖRLUND,

Stipend. Reg. Ostrobotnienses.

In Auditorio Majori die XII Junii MDCCXCIII.

h. a. m. c.

ABOÆ, Typis FRENCKELLIANIS.

IN SACRAM
REGIAM MAJESTATEM
MAGNÆ FIDEI VIRO,

GUBERNATORI SATRAPLÆ WASENSIS

NEC NON

EQUITI REGII ORDINIS DE STELLA POLARI
SPLENDIDISSIMO,

GENEROSISSIMO DOMINO,

D:mo ADOLPHO TANDEFELDT,

MÆCENATI MAXIMO.

Non arrogantiae cuidam, sed pio gratisimoque sensui fa-
voris, quem largissimum amplissimumque mihi a tene-
ris inde annis benignissime praestitisti, VIR GENEROSISSIME,
tribuas, quod tenue hoc opusculum ILLUSTRIS NOMINE TUO
decorare ausus sim; quod si serena exceperis fronte, aucto-
remque TUÆ in posterum etiam clientelae adscriptum, patro-
cinio TUO beare digneris, habebit quod in parte felicitatis
praecipua ponat, cujusque sensu & cogitatione verissime &
maxime laetabitur; ad cineres usque permanurus

GENEROSISSIMI NOMINIS TUI

eultor devotissimus

JOH. NICOL. SNELLMAN.

§. I.

Oeconomiam Fennicam non nisi lente ac pedetentim, interjectisque haud brevibus temporum intervallis, illud attigisse fastigium, ad quod jam evecta est, cuique non in Historia minus Fenniae nostrae, quam in ipsa scientia Oeconomica vel mediocriter versato, non difficulter patet. Præterquam enim quod mores, totaque in universum vivendi ratio incolarum antiquissimorum Fenniae, inculta atque aspera, nullum magnopere studii Oeconomici progressum atque perfectionem admittebat; ipsum quoque Oeconomiae studium, utpote praxi experientiaque diuturna præcipue fundatum, tractum temporis longiorem desiderat, antequam ad culmen aliquod evehi possit. Quod idem de Fennia nostra inprimis valet; ubi scilicet cœli temperies frigidior acerbiorque, cum exquisitiorem diligentemque præceptorum Oeconomicorum observationem, tum longiorem quoque usum & experientiam, ni omnis laborem frustrabitur effectus, requirit.

Verum quidem est, multa adhuc esse emendanda, multaque præjudicia opinionisque falsas incolis eripiendas, priusquam ad summum florem Oeconomia nostra pervenire possit; haud tamen simul negandum, eam recentiori inprimis ævo in tantum fuisse excultam atque auctam, ut Oeconomiam majorum nostrorum, Fenniam olim habitantium, mirum quantum superet: id quod tam ex Historia Patriæ nostræ, quam instituta comparatione Oeconomiae Fennicæ antiquioris, cum hodierna, facillime patet. Unde simul elucet, quasi periodos quasdam præcipuas Oeconomiae Fennicæ exstitisse, per quas scientia Oeconomica, latius sensim latiusque per Fenniam diffusa, ad illud sensim evecta fuit fastigium, quod nostro jam tempore attigit. Quatuor autem haud immerito, præcipuæ constitui possunt hujusmodi Periodi; quarum prima complectitur tempus ante Fenniam a Svecis subiectam. Secunda a Svecorum atque Religionis Christianæ constituto in his oris imperio (circa a. 1156 vel 1157) ad Regem GUSTAVUM I:um sese extendit, tempusque sub se comprehendit fidei Romano-Catholicæ apud nos prævalentis. Tertia a tempore Regis GUSTAVI I:mi ad pacem Neostadiensem (a. 1721 factam) progreditur. Quarta denique ab hac pace ad nostra usque tempora porrigitur. Quarum Periodorum duas solummodo priores, quæ tempora Regis GUSTAVI I:mi antecesserunt, breviter, in quantum de Oeconomia temporis adeo obscuri caligineque spissa circumfusi, aliquid indagare licuit, spectare, primasque

tantum Oeconomiae Fennicae iis temporibus, quasi lineas ducere, animus est. Tuam vero L. B. benignam in juvenilibus hisce conatibus nostris dijudicandis examinandisque, censuram, qua par est modestia, expetimus.

§. II.

Cognitio nostra de Fennia, ejusque cum Oeconomia, tum reliqua, temporibus hisce remotissimis, conditione, valde manca est atque imperfecta; nec nisi per conjecturam atque ex iis vestigiis morum, quæ hinc inde colligi possunt, linguæ etiam Fennicæ opibus in subsidium assumtis, qualis fuerit gentis nostræ cultura, & victus vivendique ratio, indagare licet. Tempus itaque hocce Oeconomiae Fennicæ obscurum atque ἀδιλον haud immerito appellari potest. Natio Fennica, artis scribendi ignara, nulla monumenta Oeconomiam suam vitæque modum illustrantia, posteritati tradidit. Narrationes Fennorum antiquæ, utpote litteris non consignatæ, sed memoria tantum retentæ, tractu temporis longiore, evanuerunt. Primis post Fenniam a Svecis subactam, religionemque Christianam inductam, temporibus, nulla magnoperè ab advenis in Fenniam Svecis monumenta, Oeconomiam gentis devictæ illustrantia, consignata sunt, & quæ eorum adhuc restant, nihil continent nisi miseras Sanctorum legendas, brevesque narrationes rerum, Monachis inprimis memorabilium visarum. Obser-

vationes de cultura, vivendi ratione, & Oeconomia Fennorum, ab iis haud sunt expectandæ (a).

§. III

Supereſt tamen, ut jam monuimus, fons, unde conjectura de Oeconomia vivendique ratione Fennorum, ante Svecorum ad has oras adventum, aliqua capi poteſt: Linguam ipſam puta Fennicam; quæ accurate & attente conſulta, haud levem Fennorum priſcorum, dum ſui adhuc eſſent juris, Oeconomiae lucem affundit. Ipſa ſcilicet linguæ Fennicæ conſideratio docet, majores noſtros ſedes quidem ſtabiles, domos & pagos habuiſſe; urbium vero, & quæ ad illas pertinent, cum nullæ exiſtent appellations, Svecorum adventu antiquiores, nec vocabula illas ſpectantia, niſi a Svecis manifeſto mutuata Fenni habeant, hinc efficitur, Fennos ante agnitum Svecorum imperium, in Urbes Civitatesque nondum coiſiſſe, ſed vitam degiſſe ruſticam, & aut ſparſa habuiſſe domicilia, aut in pagos tantum quosdam fuiſſe congregatos. Ac probabile eſt, Fennos uſque ad Svecorum adventum in libertate naturali vixiſſe, nec niſi ſeniorum auctoritati, ubi opus eſſet, nulli vero imperio, multarum aliarum barbararum more gentium, pariſſe. Principum enim aut Regum cum nulla occurant in lingua Fennica vocabula, niſi a Svecis mutuata; hoc in-

---

(a) Cfr. *Juſtini* Chron. Episc. Finlandenſ. a Celeb. Prof. *Portban* illuſtratum, pag. 58, ſqq.

dicio est, Patres modo familias senioresque, quadam inter eos auctoritate eminuisse. Copia præterea vocabulorum indigenorum (quibus affinia in Dialectis quoque reperiuntur nationum aliarum, Fennis nostris cognatarum) vestes, supellectilem & instrumenta variis vitæ humanæ usibus necessaria, designantium, Oeconomiam vitæque cultum inter majores nostros haud plane fuisse neglectum, ostendit. Si enim a Svecis istarum rerum cognitionem usumque accepissent, haud dubie vocabula quoque illarum, ut multarum aliarum rerum ab iisdem mutuati fuissent. Agriculam præterea, antequam ad has oras trajecerunt Sveci, fuisse gentem Fennicam, docet magna vis nominum ad rem agrariam pertinentium, vernaculorum & plane indigenorum. Inprimis in agriculturæ illo genere quo sylvarum exustarum cineri semina committuntur, majores nostros jam antiquitus peritiâ comparasse, indubium est. Copia vocabulorum vernaculorum hancce operam spectantium, abunde docent, gentem ipsam non heri demum aut nūdius tertius, sed ab antiquis retro temporibus, & jam ante Svecorum ad has oras adventum, agrorum cerealiumque cultum didicisse. Neque rem pecuariam a Fennis antiquis prorsus fuisse neglectam, docent nomina numerosa pecoris curam, & varia pecorum genera significantia. Metalla quoque varia, eorumque usum Fennis aliquatenus fuisse notum, copia vocabulorum indigenorum hujus quoque generis res spectantium evincit. Ferri inprimis minera, ut paludes & lacus

Finlandiæ haud pauci abundant, ita illud fundendi tractandique artem Fennos olim exercuisse, probabile est. Majores præterea nostros, ante Svecorum adventum non omni Mercaturæ genere caruisse, non modo vocabula eorum vernacula produnt, sed interdicta etiam severe a Pontificibus Romanis (in favorem coloniæ Svecanæ nuper tum in has oras traductæ) mercatoribus Wisbyensibus &c. cum paganis Fennis eorumque vicinis & sociis commercia, abunde confirmant (a). Ex paucis itaque hisce, quæ de Oeconomia Fennorum temporibus istis obscuris caligineque circumfusis, colligi possunt, efficitur, gentem Fennicam aliquales tamen, pro situ atque conditione rerum suarum, jam ante Svecorum adventum in Oeconomia fecisse progressus, neque barbaram prorsus atque rudem fuisse (b).

§. IV.

Sed ab obscuris hisce temporibus, ad periodum Oeconomiae Fennicæ sequentem, quæ tempus complectitur Religionis Romano-Catholicæ per Fenniam dominantis, atque ad Regem GUSTAVUM I:um sese extendit, breviter spectandam, jam progrediamur. Prius

---

(a) Cfr. *Juusteni* Chron. Episc. Finlandens. supra laudatum p. 91 sq. & p. 101, not.

(b) Cfr. *Juusteni* Chron. Episc. Finlandens. pag. 63 sqq. ubi descriptio uberior, status & conditionis Finlandiæ his temporibus, occurrit.

Prius vero quam ad pauca illa quæ de Oeconomia
 Fennica hujus ævi constant, consideranda nos confe-
 ramus, quædam de influxu novæ Religionis, docto-
 rumque nuper advenarum in Oeconomiam majorum
 nostrorum culturamque terræ nostræ monere, haud
 abs re fore putamus. Postquam nempe Religio Ro-
 mano-Catholica ab advenis Svecis, incolis Fennicæ
 fuit obtrusa, Fennia nostra Papæ Romano, Sacerdo-
 tibusque suis tributaria fere facta est. Quibus tribu-
 tis, gravibus sane, singulis annis solvendis, non po-
 tuit non terra nuper devicta graviter premi atque af-
 fligi, præsertim cum Templâ quoque permulta qui-
 bus abundavit ætas Catholica, nec non Monasteria
 aliquot, sumtibus incolarum ad Christianismum nuper
 perductarum, ædificanda atque exstruenda essent.
 Vulgus præterea credulum & ignarum, existimabat
 se salutem æternam non alio modo certius quam do-
 nationibus ad Templâ & Monasteria factis, promereri
 posse; quo factum est, ut Templâ, Monasteria & Sacer-
 dotes, magnam prædiorum vim, atque haud minimos
 terræ nostræ redditus sibi compararent, non sine ma-
 gno incolarum indigenarum detrimento. Hæc autem
 quamvis ita sint; non tamen negandum est, Sacerdo-
 tes etiam, tempore dominantis religionis Pontificiæ
 ad culturam terræ Oeconomiamque promovendam,
 aliquid contulisse. Religionis ritus peragere, ejusque
 præcepta auditoribus inculcare, primaria eorum non
 semper erat cura, sed ingens quoque studium ad a-
 griculturam, rem pecuariam, venatum, piscaturam,
totam-

totamque in universum Oeconomiam promovendam atque augendam, multi contulerunt. Quo enim Auditores sui opibus plus valebant, opulentioresque erant, eo uberiores redditus decimasque ab iis reportabant; quare etiam de Oeconomiae studio inter eos promovendo, merito erant solliciti. Ipsis praeterea Templis, Monasteriis, Sacerdotibusque, permulta subjecta erant praedia, quae bene excoli, ipsorum intererat; incolis vero, agricultura, peritior in praediis sacerdotum adhibita, exemplo fuit, eosque ad idem tentandum, idemque Oeconomiae studium urgendum, haud raro permovit. Quo factum est, ut cultura terrae & Oeconomiae studium cresceret, ac latius latiusque per Fenniam nostram sensim diffunderetur. Sed ad Oeconomiam Fennicam, in quantum aliquid de ea, tempore hocce tenebris fat densis adhuc obducto, indagare licuit, propius considerandam, nos jam conferamus.

§. V.

Post Svecorum ad has oras adventum, Fenniamque imperio eorum subjectam, vastis eam adhuc diu silvis fuisse obtectam, certum haberi potest. Inprimis autem hoc de regionibus Fenniae nostrae borealioribus & remotioribus, Ostrobotnia, Savolaxia, & parte Tavastia valere, existimandum est. Unde & loco reddituum sive decimarum Episcopo debitarum, quatuor pelles (Sciurorum an Erminearum?) quemque sive Patrem familias, sive virum adultum in Tavastia

stia

stia, pendere iustum fuisse novimus (a). Hinc optime patet, Fenniam nostram, quamvis quibusdam locis iis temporibus jam non impigre excultam, atque incolis frequentatam, in univ[er]sum tamen & quoad maximam partem valde adhuc fuisse desertam & incultam. Neque existimandum est, silvas densas, per plurimas Fenniae regiones occurrentes, cito admodum potuisse excidi, & in agros prataque fertilia, hominibusque alendis idonea, converti. Id quod vel inde patet, quod Episcopus Aboënsis Magnus, iter factur[us] inter parœcias Sysmâ Tavastiae, & Sawlax Carœliae, (Savolaxiae) per spatium XVIII miliariorum (antiquorum), adhuc circa medium seculi XVti nil, nisi desertum prorsus incultum incolisque destitutum, peragrare, & ingruente nocte in terra nive obducta, vel in glacie cubare, necesse haberet (b). Cujus quidem regionis maximam partem nostro ævo cultam jam esse, constat. Multae præterea aliae regiones Fenniae, inprimis borealiores, quæque jugum illud montium, (Sandstruggen), quod Ostrobotniam a reliquis Fenniae regionibus dirimit, attingunt, tempore religionis Romano-Catholicae, parum excultae, & incolis habitatae, Lapponumque fere domiciliis inservisse, videntur. Id inprimis valere de tractu eo Fenniae ubi nunc

---

(a) Cfr. *Juusteyi Chron. Episcopor.* p. 122, & *Bihang til Abo Tidn.* 1785, p. 126.

(b) Cfr. *Bihang til Abo Tidn.* 1785 p. 57, ubi occurrunt litterae R. *Christophori* a. 1442, de ea re datae.

) IO (

fiæ sunt parœciæ Rautalambii, Laukas, Wiitasaari, Saarijärvi, Keuru, Ruovesi, & aliis permultis Ostrobotniæ borealioris regionibus, plurimis evincitur argumentis (c). Probabile vero est, agriculturam in maxima parte ditionis Aboënsis (d) & ei proximis locis ditionis Björneburgensis, in Nylandia, ac parte Tavaftiæ austrum versus spectante, ab antiquis retro temporibus floruisse, terramque istam, tempore dominantis religionis Romano-Catholicæ non negligenter fuisse excultam. Magni scilicet pagi, prædia valde sibi contigua, Tempora permulta & antiqua, ignorantia non constitutorum minus plerorumque prædiorum, quam exstructorum Templorum, & alia indicia, ostendunt hæc loca maturius jam fuisse exculta & habitata, primisque jam post religionem Christianam inductam temporibus, incolis frequentioribus instructa, docent.

§. VI

Maxima Fenniæ nostræ, in primis autem regionum Savolaxiæ & Ostrobotniæ borealioris pars, cum silvis hæc adhuc periodo densis esset obtecta; per se patet, venatui & piscaturæ, (in primis salmonum, in fluviis majoribus Ostrobotniæ oram percurrentibus) præcipue harum regionum incolas studuisse: id quod ex edictis quoque de ratione pendendarum in his

(c) Vid. Traſtationes in *Novellis Aboëns.* passim occurrentes de parœciis *Keuru, Ruovesi, Wiitasaari, Saarijärvi.*

(d) Cfr. *Juusteni Chron.* p. 246. not.

his terris decimarum, elucet. Adhuc enim superest edictum Regis Magni, & Episcopi Hemmingi? de ratione pendendarum decimarum incolis hujus regionis a. 1335 missum (a), unde discimus, non potuisse in Ostrobothnia boreali Curiam Presbyterialem (Præstebord) præfertim quod ad agros attinet, Curato præstari, at hunc reditus suos præcipue in pellibus & carne ferarum, avibus, vitulis rangiferorum, phocis, piscibus, feno & butyro percipisse. Id quod latis superque docet, frumenti copiam, incolis harum regionum haud suppetuisse, adeoque agriculturam parum inter eos fuisse tractatam; sed Oeconomia & vivendi ratione proxime ad Lappones accessisse. Succedente autem tempore, silvas multas sensim excisas, agriculturamque auctam fuisse, probabile est. Nec eam rem summi Magistratus curam publicam effugisse, reperimus. Quæ sententia eo majori veritatis luce radiat, quo apertius litteræ R. Birgeri ad Præfectum Finlandiæ Nicolaum Andree a. 1303 datæ, docent, de Tavastia (desertiore sc. ejus parte, vel ab hostibus crudelius olim vastata) excolenda, novisque agris & prædiis (vastarum silvarum loco) augenda, eo jam tempore fuisse laboratum (b).

B 2

teræ

(a) Occurrit in *Novell. Aboëns.* 1785 N:o 12 & *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 59, 60.

(b) Ipsas litteras exhibet *Jo. Alb. Fabricius*, in *Auctario Diplomatum Lindenbrogi* Scriptor, rer. Germanicar. Septentrional. adjuncto, p. 122.

teræ Regis Magni, a. 1334 Fennicæ incolis datæ (c), in quibus colonis hujusce regionis permittit, ut quidquid præter agros, quos jam possidebant, sibi acquirere possent, per quatuor sequentes annos ab omnibus tributis Regi solvendis, immune esset. Rex, motus scilicet iis calamitatibus quæ istius terræ incolas ad paupertatem fere redegerant, hoc gratiæ & benevolentiae suæ documento eos ornare voluit. Succedente deinde tempore, non omnino nullam Finlandiæ curam Reges gessisse, ex mandato Regis *Erici XIII:ti*, (Pomerani) a. 1411 dato, patet, quo *Nicolao Lydikini* Præfecto Aboënsi, potestatem concessit sylvas & terras publicas (per totam Finlandiam dispersas) inter privatos agricolas, qui eas excolere vellent, dividendi (d). Accedit alterum quoque edictum ejusdem Regis (e), quo consilium approbavit atque confirmavit *Waldemari Diekn*, Præfecti Tavastensis, qui silvas atque agros incultos, prædiis ad quæ hætenus pertinuerant ademptos, aliis colonis distribuerat; caveri tamen simul Rex prudenter jussit, ne hac re perniciēs veteribus colonis acceleraretur. Plerumque tamen a Regibus peregrinis, Sveciæ thronum versus finem sæculi XV:ti occupantibus, nihil magnopere de Oeconomia Fennica adjuvanda, culturaque terræ pro-

mo-

(c) Vid. *Bihang til Åbo Tidn.* 1785 p. 111 — 115.

(d) Cfr. *Novell. Aboëns.* a. 1784, N:o 47.

(e) Cfr. de Regis hoc edicto, *Lagerbring Sw. R. Hist.* IV Del. C. I. §. 10. p. 26

movenda, cogitatum fuit. Observavimus autem merito, bella & incursiones Rufforum hostiles, hisce temporibus sat frequentes, quibus magnos terræ nostræ tractus subinde vastabant, miserosque incolas graviter affligebant, non potuisse non Oeconomiae studio, culturæque terræ nostræ, vehementer nocere, gravissimaque iis opponere impedimenta. Attamen postquam discesserunt hi barbari, & pax, (licet nunquam satis fida) cum iis renovata esset, incolæ Fenniae rursus sibi prospicere, culturæque terræ suæ invigilare, inceperunt. Quod ad Tavastiam quidem attinet, a. 1334 floruisse ibi quodammodo agriculturam necesse est; quoniam in litteris eodem anno datis (f), Rex Magnus & Episcopus Aboënsis *Benedictus* Tavastis severe injungunt, ut decimas frumenti sacerdotibus solvant: id quod satis indicat Fennos haud levem partem agriculturæ operam navasse. Agriculturæ tamen genus, quo hocce ævo præcipue utebantur Fenni, inprimis a Pagis populosioribus remotiores, plerumque (ut jam supra indicavimus) in eo positum fuit, ut sylvis prius exustis, semina deinde cineri committerentur. In Savolaxiæ quoque parte, agriculturam hisce temporibus usitatam jam fuisse, ex litteris Regis ejusdem *Magni Erici* f. ad incolas hujus provinciæ a. 1329 datis (g), elucet; ubi eos morem in decimis

B 3

cimis

(f) Vid. *Bihang til Åbo Tidn.* 1785 p. 122 lqq. & *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 5.

(g) Vid. *Bihang til Åbo Tidn.* 1785 p. 118 & *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 7.

icimis solvendis, vicinis suis in Tavastia receptum, sequi jubet. Idem itaque Oeconomiae genus, eandemque vitae rationem, in Tavastia & Savolaxia iis temporibus usitatam fuisse, probabile hinc videtur.

§. VII.

In regione Carelica incolas venatu imprimis vitam sustentasse, docet edictum Regis Magni *Erici* f. a. 1331 datum (a) quo conventionem inter Episcopum Aboënsē *Benedictum* & incolas Careliæ factam, confirmavit. Statuit autem hæc conventio, ut incolæ Careliæ de quolibet fumo duas bonas pelles Episcopo, loco Decimarum Episcopaliū solverent; quod Carelios venatui diligenter studuisse satis docet. Ex qua simul conventionē a Rege confirmata, patet incolas Nylandiæ & insularum oræ Finlandiæ objectarum, rem præcipue pecuariam coluisse, cum iis severe injungatur ut *unam marcam butyri de quolibet capite virilis vel muliebris sexus, septimum ætatis suæ annum complente, singulis annis Episcopo solverent*. Litteræ quoque *Beronis* Legiferi, apud Nylandiæ insularumque Fenniæ australioris incolas idem studium usitatum fuisse, confirmant (b). Distinctio incolarum Fenniæ his temporibus in illos, qui habitarent in jure *Sve-cico* (quod alibi jus *Helsingonicum* dicitur), vel subditi

es-

(a) Cfr. *Bihang til Åbo Tidn.* 1785 p. 119, & *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 7.

(b) Cfr. *Juusteni Chron. Episc. Finland.* p. 192, not. 56.

essent *juri Helsingonico*, ac illos qui in *jure essent Fin-
nonico*, diversam spectare videtur tributa, cum Re-
gi, tum Episcopo & Clero, solvendi rationem; quam
pro Oeconomiae vario consilio aliam colonis Svecis,
(maximam partem Helsingis, rei inprimis pecuariae
addictis), suorum scilicet conformem majorum institutis
atque consuetudini, aliam Fennis, venatui & agri-
culturae (suo scilicet modo) deditis, fuisse hinc intel-
ligitur. Ad prius genus pertinere, ut hinc simul pa-
tet, incolae insularum Finlandiae australioris & terrae
Nylandiae maritimae, qui originis essent Svecicae, lin-
guaque Svecana uterentur; ad posterius autem ho-
mines indigenae, qui reliquas (inprimis interiores)
terrae nostrae partes incolerent.

§ VIII.

Studium privatum Fenniae nostrae culturam au-
gendi provehendique, primis jam post Fenniam a
Svecis subactam temporibus inchoatum, nec se-
quenti tempore fuisse neglectum, vestigia docent
haud obscura. Ita, praeter culta hic antiquitus cerea-
lium genera (secale & hordeum) nova quoque plan-
tarum, caulium, & herbarum genera v. c. Olus, Hu-
mulum, Cannabio, Linum, &c. hisce temporibus in
Fenniam introduci & coli coepisse, discimus. Sic
Bingerus, Arch. Episc. Upsaliensis, statuto a 1369
Aboae dato (a) jubet *Decimas Lini, Cannabis, &
Humu-*

(a) Cf. *Bihang til Åbo Eldn.* 1785, p. 123.

Humili fideliter & devote persolvi. Ac Bulla Papæ Benedicti XII in favorem *Henrici Hartmanni* Pastoris in *Såxmåki*, a. 1340 data, idem confirmat (b). Calcis quoque usum, ejusque domi inveniendæ parandæque industriam, exstructio non domorum minus privatarum, in urbibus præcipuis, quam præcipue Templorum lapideorum passim per Fenniam, nostros docuit. Jam enim a. 1229 incolas quosdam parœciæ *Kimito*, *Montem Cementi* Templo Cathedrali Aboënsi, pro fabrica sua dedisse, testatur exemplum litterarum ipsarum donationis, adhuc extans (c). Ac singulare quoque est, ex parœcia *Kimito* conductum a. 1466 fuisse murarium quendam ad fornicem Templi Cathedralis Aboënsis reparandum (d); id quod indicio est, in ista parœcia, utpote montium calcareorum feraci, ejusmodi quoque extitisse opifices, quorum in calce tractanda & in ædificando scite adhibenda, opera versaretur. Hinc itaque quales *Oeconomia Fennica* hisce temporibus fecerit progressus, quidque in opificiis & artibus in vita humana maxime necessariis factum sit, colligere quodammodo licet.

§. IX.

Incolas Fennicæ nostræ in domibus ac partim pagis, ante *Svecorum* ad has oras adventum, habitas-

(b) Cfr. *Bihang til Åbo Tidn.* 1785 p. 124, not.

(c) Cfr. *Juusteni Chron.* supra cit. p. 226, not.

(d) *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 20.

^{ita}
 b~~u~~isse, supra jam monuimus; quem eundem postea etiam servabant morem. Fundos autem incolarum, sub hacce jam Oeconomiae Fennicae periodo, in multas fuisse portiones divisos, ac nonnisi communi quodam sepimento munitos, e variis documentis istius aevi evincitur (a). Quare more illo incommodo, portiones cujusque & ulnarum & perticarum ope definiendi, (ester stångfall), atque dispersis per totum agrum minutis segmentis, pro suae possessionis magnitudine cuique assignandi, (Segskitte), usos fuisse, reperimus. Discrimen porro illud celebre inter praedia libera (s. equestria), & tributaria, medio jam seculi XIV:ti in Fenniam quoque inductum fuisse, reperimus. Quod ad ipsam agriculturam attinet, primis quidem ab adventu Svecorum temporibus, antiquum illud suum agriculturae genus, quo scilicet sylvarum exustarum cineri semina committebantur, plerique majorum nostrorum sine dubio retinebant; succedente vero tempore, cum sylvæ sensim exciderentur, frequentiaque incolarum major oriretur, agris certis perpetuisque colendis, operam navare coeperunt. Neque tamen hancce agriculturam ad artis praecipua adhuc fuisse exactam atque institutam, facile intelligas. Sollertiam vero fossis agrum debite exsiccandi, haud communiter fuisse adhibitam, facile

C

cre-

(a) Vid. e. g. litteras venditionis praedii *Rungo*, a. 1438 consignatas, in *Registr. Eccles. Ab.* fol. 231 occurrentes. Cujus generis plures idem testantes, aliis passim locis, occurrunt.

credas; quæ negligentia in Tavastia & parte Nyländiæ, adhuc obtinet. Prata incolas possedisse, iidem reperimus: quæ non tam ex spatio terræ (nulla fere industriæ ope adjutæ) quam ex proventus annui copia metiebantur ac æstimabant: quare prata tot *Plaustrorum*, in monumentis commemorari videas. *Piscaturæ* diligentem incolas, quibus hæc contigit opportunitas, operam navasse, varia ostendunt documenta. Tam in lacubus ea ætate valde piscosis, quam in fluviiis, præsertim majoribus, Fenniam tam borealem quam australem secantibus, piscatura salmonum copiosissima fructuosissimaque erat, materiamque mercaturæ, haud contemnendam præbuit: quare Episcopus Aboënses sibi sensim has piscaturas salmonum vindicasse, reperimus, quod lites agitæ de piscandi hoc jure in fluvio Kumoënsi, Kymmenensi, &c. satis demonstrant; ac conventio inter Episcopum & Curatum in Kemi, quam Registrum Eccles. Aboënsis nobis servavit, abunde confirmat (b). Eandemque ob causam inter signa favoris quæ Fratribus Padisensibus Rex *Magnus Erici* dedit, piscaturam salmonum in fluvio Helisingensi, iisdem concessam reperimus (c). Cæterum qui in regionibus interioribus capiebantur pisces, maximam partem, ex inopia salis, (cujus pretium aviditas Mercatorum Germanorum im-

ma-

(b) Cfr. *Juusteni* Chron. supra cit. p. 375, not. & *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 60.

(c) *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 72.

maniter augebat) exsiccati, ad oram maritimam urbesque vendendi hieme proxima advehebantur, & non contemnendam mercaturæ nostratium materiam suppetebant.

§. X.

Primis scilicet post Fenniam a Syecis subactam temporibus, existimandum quidem non est mercaturam hisce in regionibus magnopere floruisse: nullæ enim adhuc conditæ erant urbes, præcipuam commerciis quasi vitam conciliantes. Sed neque tamen prorsus nullam mercaturæ exercendæ impensam fuisse curam, docent cum res ipsa, vitæque civilis necessitates evincunt, tum vestigia non obscura, in veteribus monumentis reperiunda produnt. Sic privilegia, quibus homines Ostrobotniæ meridionalis littora habitantes, a Rege *Magno Erici* a. 1348 aucti sunt, aperte hanc rem loquuntur. In illis enim privilegiis harum regionum incolis jus concedebatur, *vendendi & emendi invicem, per totam Ostrobotniæ oram* (quæ sc. urbibus destituebatur) *varia victualia, secale, butyrum, & talia*; quorum privilegiorum confirmationem deinde cum a R. *Erico* a. 1357, tum a R. *Alberto* a. 1365, nacti sunt. Succedente porro tempore, cum sensim effloresceret urbs Aboënsis, quæ brevi totius Finlandiæ Metropolis evasit, atque ubi per totam hanc periodum præcipuam Mercatura Fennica sedem habuit, aliæ etiam quædam urbes minores orirentur, (inter quas imprimis emittit Viburgum), mercaturam

lætius promotam & auctam fuisse, primum est [ad intelligendum. Urbis quidem Aboënsis incunabula initia fere Christianismi in Finlandia attigisse, probabile est: nec Viburgum diu post Careliam subactam arcemque ædificatam exurgere cœpisse (situ loci in confinio Russiæ, ubi Novogrodenfes mercaturam vehementer provexerunt, positi, valde favente), certum est (a). Cæteræ urbes nostræ antiquiores, serius ortæ sunt. Sic probabile non est urbem Borgoënsis circa a. 1350, quando Rex *Magnus Erici* jus patronatus in parœciam Borgoënsis Monachis Padisensibus dedit, adhuc existisse: quoniam nulla ejus in litteris illud jus spectantibus mentio occurrit. Sed anno 1424 Urbs illa jam fuit constituta atque habitata; siquidem eo tempore Senatus Urbici in Borgo mentionem fieri, reperimus (b). Duæ præterea aliæ antiquiores Fenniæ Urbes, Björneburgensis nempe & Raumoënsis, hacce jam periodo conditæ, mercaturæ promovendæ & augendæ non parum sine dubio infervierunt. Ante exstructam hodiernam urbem Björneburgensem, veterem aliam, alio loco existisse, nomine Ulsby appellatam (eodem quo parœcia circumjacens adhuc venit nomine), ex monumentis antiquis constat. Prima vero vetustioris istius urbis initia certo constituere, valde est difficile. Anno quidem jam 1410 judicii in urbe Ulsby habiti, mentio alicubi

---

(a) Cfr. *Juusteni Chron.* p. 312. sq.

(b) *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 133.

bi occurrit (c), adeoque jam tum hancce floruisse urbem, credere oporteret, si anni hæc nota suspicione corruptionis careret (d). Multo serius a. demum 1558 JOHANNES III, Dux tum Fenniae, edictum de transferenda urbe antiqua Ulsbyënsi in locum aptiorem, ubi nunc sita est urbs Björneburgensis, evulgavit (e). Existit vero sub nostra periodo adhuc quarta in Finlandia urbs, sedem mercaturæ illa etiam sine dubio offerens, nempe Raumoënsis; quam non recentem esse, ac Monasterio ibi condito ortum debere, existimemus. Prima tamen ejus ignoramus initia; at certum est, antiquissima ejus privilegia a. jam 1442 a Pro-Rege tum Sveciæ *Carolo Canuti* data esse (f): quibus tamen antiquiorem urbem ipsam fuisse, probabile putes. Mercaturam itaque Fenniae nostræ, sensim urbibus hisce adjutam atque promotam, haud nullam prorsus aut contemnendam, versus finem vergente hæc periodo, fuisse, existimandum est. Observandum tamen, tempore dominantis Religionis Romano-Catholicæ, Lubecenses Germanosque alios, omne fere, ut in tota Svecia, ita etiam in his oris, ad se traxisse ex mercatura (cujus maxime quæstuosam si-

C 3

bi

(c) *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 110.

(d) Cfr. *Juusteni Chron.* p. 418, not. 372.

(e) Ipsum edictum legendum exhibet *Fortelius* in *Dissert. de primis initiis Björneburgi*, pag. 13.

(f) Leguntur in *Dissert. Om Sjöstaden Raumo*, Aboæ a. 1770 a. D: no *Mellenio* edita pag. 9.

bi vindicare noverant partem) proveniens lucrum. Quo factum est, ut cives mercatoresque urbium majorum, ut Aboënsis, hocce tempore, magnam partem homines essent Germani: qui in ipsum quoque Senatum urbicum totidem quot indigenæ, Assessores eligendi, jus sibi comparaverunt. Unde patet, non tam nostrates, quam hos peregrinos, divitias ex nostris mercibus sibi peperisse. Ad has quidem, quæ inprimis sub hac periodo referendæ sint, exactè & proportione quarumlibet inter se simul indicata definire, difficile fuerit; at probabile est, in pellibus ferarum, piscibus, varia lignorum materia, coriis pecudum, &c. ac etiam frumento, (cujus hoc tempore quoties sævitia annonæ non premebat, sat larga esset copia), constitisse. Pelles inprimis ferarum in magno erant pretio, (inprimis ratione habita rerum ad victum necessariarum (g)); quare etiam Episcopi & Sacerdotes, aliorum loco redituum, hujusmodi pelles per conventiones cum incolis olim, cum earum major copia esset, factas, libenter sibi stipulati sunt, ac deinde diligenter exigebant. Quod vero ad pecuniam

---

(g) Ex quarum tamen, ut frumenti, vili pretio, cum recentioribus quibusdam scriptoribus, ad majorem illis temporibus quam hoc nostro, aut frumenti proventum aut agriculturæ florem, concludere minime licet. Cfr. Nobil. *Botin Jämförelse emellan mynts och wærens wården i Sverige uti särskilda Tidewarf.* Præclare etiam Nobil. *Sandels, Tal om förhålåndet af wærens in och utførsel til och ifrån Sverige i särskilda Tidewarf, p. 24* sq.

niam sub hacce periodo in Fennia nostra usitatum at-
tinet, de ea ex illis quæ jam de mercatura a pere-
grinis præcipue exercitata, attulimus, conjectura
quadantenus fieri potest. Ut ante Svecorum adven-
tum permutatione mercatura fere apud nostros per-
agebatur, (si exiguam excipias nummorum copiam,
quam a peregrinis, piratica maxime, acquirere for-
tassis valebant), ita hoc ævo in Fennia, ut in ipsa cui
parebat Svecia, partim Svecicam, partim ac maxime
peregrinam pecuniam in usu fuisse, per se patet. Inpri-
mis autem ad Anglicum illud numorum genus quod
Nobiles, *Nobulos*, vocabant, pretia cum mercium,
cum ipsius pecuniæ Svecicæ (varii ac decrefcentis fe-
re semper, vitio imperantium valoris (*h*)), refereban-
tur: itemque ad nummos Lubecenses & Revalienses &c.;
quos apud nostros usitados fuisse, reperimus. Post-
quam vero in urbe Aboënsi Officina monetaria, (me-
dio circiter seculo XIV (*i*)) constituta fuit, domestica
quidem pecunia adhiberi in commerciis illa quoque
cœpit; sed neque admodum magnam ejus fuisse cu-
sam vim putamus, & brevi rarefcere cœpisse, repe-
rimus:

(*b*) Cfr. *Nobil. Botin* 1. c..

(*i*) *Brenner, Thesaur. Numor. Sveogoth*, p. 15. sq. *Dn. Lagerbring*, ætate jam *Reg. Magni Ladulås*, officinam monetariam Aboæ fuisse, existimare videtur (*Sw. Riksh. Hist. Del.* 3. *C.* 7. *S.* 15), p. 581); sed fatemur, hæc non esse certissima. Seculo vero XV quin: numi Aboæ: culi sint, dubitari: omnino nequit.

rimus, (unde hodieque rari omnes hi nummi sunt): ita ut ad priorem fere morem recurrere necesse fieret. Quin *Opificia* quoque varia simpliciora atque ad vitæ usus magis necessaria, ex[†] confluenti ad illas majore sensim incolarum numero, adjumenti multum habuerint, dubitari nequit: quorum alia inde ortum, alia majorem florem acceperunt. Sic in monumentis præter opifices vulgatissimos commemorantur *Abboæ* habitantes *Guldsmed*, *Sfverfkarare*, &c.: licet ob varia impedimenta maximeque Mercatorum peregrinorum atque inprimis *Lubecensium* callida consilia, & exercitatum in hujusmodi rebus apud nos dominationem turpem, ad debitum perducere minime possent fastigium.

§. XI.

Vitæ cæterum cultum, luxumque majorum nostrorum, hac sensim periodo auctum fuisse, haud difficili assequi licet conjectura. Episcopos inprimis atque Sacerdotes, ad luxum magnificentiamque inter incolas divulgandam, haud parum contulisse, vel inde colligere licet, quod hi plerumque splendorem magnificentiamque, cum in victu tum in amictu, totaque in universonum vivendi ratione, pro facultatum modo libenter adhiberent; id quod ex historia mediæ ævi oppido patet. Testamenta quoque & alia monumenta hujus periodi, adhuc exstantia (a), satis su-
per-

(a) Vid. e. g. Test. *Conradi Hartwigi* t. in *Novell. Ab. a.* 1784, N:o 33, obvium.

perque docent quam splendidus jam versus finem Religionis Romano-Catholicæ incolarum opulentiorum (si cum priorum temporum simplicitate compares), fuerit vitæ cultus; quam pretiosa & pro ratione istius ætatis exquisita fuerint varia supellectilia & res domesticæ, quantumque tota in universoni vivendi ratio, a moribus Fennorum tempore adventus Svecorum rudibus adhuc atque asperis, degenerarit. Machinas præterea variis vitæ humanæ usibus infervientes, hacce jam Oeconomix Fennicæ periodo, in terra nostra notas fuisse, indubium est. Cætera ut omittamus hujus rei indicia, sufficiat modo notasse ex litteris antiquis constare Monachos de Molendinis in fluviiis nostris construendis haud male meritos fuisse: sic Monasterium Aboënse molam aquariam in amne Aboënsi prope Halis condidisse & possedisse, reperimus (b). Ac etiam in interioribus terræ regionibus (Satacundia, Tavastia, Carelia) exstructas eadem fere ætate, tales fuisse, videmus (c): nec dubitamus quin longe antea jam in usu fuerint (d).

D

Sed

(b) *Registr. Eccles. Aboëns.* fol. 92.

(c) Cfr. *Juusteni Chron.* p. 456, not.

(d) In vetustis litteris emtionis & venditionis seculo jam XIV scriptis, sæpe fit mentio molendinarum & locorum molendinis exstruendis aptorum (*met quernum oc quærnastadbum*).

Sed plura de statu Oeconomiae Fennicae hacce periodo afferre, vetant tenebrae illae densae, quibus res hujus aevi circumfusae sunt; ac latius de allatis disputare, rei familiaris prohibet ratio: quare his jam subsistere cogimur.

